

Arlan Camba

Si **Arlan Manalon Camba** ay kasalukuyang naninirahan sa Angono, Rizal kapiling ang kaniyang asawa at dalawang anak. Nagtapos ng AB Filipino sa Politeknikong Unibersidad ng Pilipinas (PUP) at MA sa Marikina Polytechnic College (MPC) ng digring Master of Arts in Teaching Major in Instructional Technology; at may yunits sa PhD Malikhain Pagsulat sa Unibersidad ng Pilipinas. Nakapaglathala na rin siya ng kaniyang mga koleksiyon ng mga tula; ang **BULOK: Antolohiya ng mga Tulang Nilalangaw** (2019) at **Mga Tibô ng Taludtod** (2023). Kamakailan lang ay napasama ang kaniyang sanaysay sa **Ikasiyam na Isyu ng Luntian Online Journal** at ang kaniyang kuwento sa **Agos Journal Tomo IV**. Naging fellow siya sa prestihiyosong **Palihang Rogelio Sicat (PRS 11)** noong 2018. Tumatayo siya bilang Pangulo ng **Pandayan ng Literaturang Pilipino (PANDAYLIPI INK.)** at **UGPUP o UNYON NG MGA GURO SA POLITEKNIKONG UNIBERSIDAD NG PILIPINAS**.

Lunod

TIKA LUBID NA NAKAPULUPOT sa kaniyang leeg ang nararamdaman niyang kalungkutan. Hindi siya nito pinahihinga. Pakiramdam niya ay nilulunod siya ng mga pangamba at agam-agam sa mga masasamang balitang nababasa niya sa *social media* at naririnig sa mga kaibigan. Pinanlulumo ng mga balita ng kamatayan ang kaniyang katawang lupa, natitigagal ang kaniyang puso, binabakbak nito ang kaniyang isip, pinahihina nito ang kaniyang paniniwalang espirituwal.

Sino ba kasi ang hindi matatakot sa kamatayan? Kanina, nang magbukas siya ng kaniyang *facebook account*, nakita niya ang mga kulay na itim sa ilang mga *profile pic* ng ilang mga *FB Friends*. At sa kanilang mga *status*; puspos ng mga mensahe ng pamamaalam sa kanilang *common friend* na si Grace: RIP Grace..., Rest In Peace Grace..., R.I.P. GRACE MAHAL KA NAMIN..., RIP GRACE No More Pain....

Tinayuan siya ng balahibo. Ang kilabot ay gumapang hanggang kaniyang batok. “*Patay na si Grace... si Grace Calusin...!*” ang paulit-ulit na isinisigaw ng kaniyang utak.

Ilang dekada na ang nakakaraan, si Grace’yung tinedyer na iniligtas niya sa tiyak na pagkalunod; isang tag-araw iyon nang magkayakagang silang mga magkakapit-bahay mag-*outing* sa isang *beach resort* sa Real, Quezon. Nang mawalan ng malay si Grace, lakas-loob siyang nag-CPR (*Cardiopulmonary Resuscitation*). Sa awa ng Diyos, na-*revive* n’ya si Grace.

Hindi siya makapaniwala. Napakabata pa nito para mawala. Nagkasakit ba ito? Naaksidente? Nagka-COVID? Pang-ilan na ba si Grace sa mga malalapit niyang kaibigan at kakilala na namatay dahil sa pandemya?

Binasa niya ang *thread of messages* tungkol sa pagkamatay nito.

Asphyxia. Napugto ang kaniyang hininga dahil sa pagsakal ng lasenggong asawa habang inginungudngod ang ulo nito sa timba ng binabanlawang labada....

“Putang-ina...” napapamura siyang nag-*sign-out* sa kaniyang *social media account*. Hindi siya makahinga. Nilulunod siya ng masamang balita.

Star of the Night

“LADIES AND GENTLEMEN, once again; for her last set of performance... please welcome on center stage; our star of the night... the most beautiful and the most alluring, Ms. Latifah!”

Dumilim ang buong paligid. Humugong sa kabuuan ng lugar ang palakpakan at sigawan ng mga manonood. Eksakto ang aming dating. Marahan ang aming hakbang patungo sa bakanteng mesa na nasa harapan ng entablado. Tanging ang malamlam na liwanag ng *pin light* sa bahaging *bar section* ng *club* ang nakabukas. Kasabay ng maharot na tugtugin, lumiwanag ang *center stage* mula sa binuksang *spot light*. Nakapokus ang liwanag sa babaeng nakatalikod. Nakalugay ang katamtamang haba ng katamtaman ding pagkakulot ng buhok nito. Nakapulang bra, nakapulang bikini, nakapulang boots, at sa balikat ay nakasabit ang *red feathered shawl*.

Unti-unting umimbay ang kaniyang balakang. Maharot. Umaakma sa maharot ding tugtog. Kumukurba ang kaniyang katawan sa saliw ng nang-aakit na musika. Hindi siya kaputian ngunit hindi rin maitim. Makinis siya. Nagpapantay ang kulay ng kaniyang balat sa sinag ng nagbubutil nitong pawis na dumadausdos sa halos hubad nitong katawan. Katamtaman ang hulma at haba ng kaniyang binti. Tamang-tama sa mabibilog nitong hita. Namumutok ang kaniyang puwitan na humahakab sa pula nitong bikini.

Mula sa kaniyang pagkakatalikod ay pinadausdos nito ang kaniyang mga paa. Dahan-dahan. Parang gunting na pinabubukaka. Lumapat ang kaniyang mga biyas sa sahig ng entablado. Lapat na lapat! Maya-maya’y dahan-dahan niyang

ikinilos muli ang kaniyang mga binti. Marahan niyang itinukod ang mga kamay upang unti-unting makatayo na nakaharap sa mga manonood!

At mabilis kong pinagmasdan ang kaniyang kabuuan. Ang binti, ang tuhod, ang hita, ang umbok na natatakpan ng suot na bikini, ang kurba ng balakang, ang pusod, ang hakab ng mga dibdib, ang mga braso, ang mga balikat, ang leeg, ang labi, ang ilong, ang pisngi, ang mga mata...

Napaigtad ako. Napalunok. Nanlumo. Nanghinayang! Ito ang mga matang kamakailan lamang ay humihilam at namamaalam....

“Sir, hindi na po ako makakapasok... hindi na po ako makakapag-aral... mas kailangan kong magtrabaho para sa aking pamilya!”

Writer's Block

PAKIRAMDAM NIYA AY ISANG MALAKING BAHAW na banga ang utak niya ngayon. Walang laman, puro hangin. Kahit anong pilit na mag-isip ay wala siyang mapiga. Hindi tulad ng dati, parang bukal ang pagbalong ng mga ideya. Sumasabay ang kaniyang mga kamay sa takbo ng kaniyang iniisip. Dumudulas sa papel ang sinasabi ng kaniyang utak. Para siyang “nagtatae ng ideya.” Kakambal ng kaniyang panulat ang paggagap sa katotohanan. Matalim ang kaniyang panulat. Sumusugat! Marami na ring nasaktan, nagalit sa kaniyang mga patutsada at *exposé* sa kaniyang kolum na lingguhang lumalabas sa isang kilalang pahayagan. Matalim ang kaniyang mga salita. Pinupuntirya nito ang mga buhong at limatik ng lipunan. Ilang kongresista na ba ang nagalit sa kaniya? Ilang senador na ba ang umikot ang tumbong nang mabasa ang kaniyang kolum? Kahit ang *Chief Executive* na nasa palasyo ay hindi nakaligtas sa kaniyang maaanghang na banat. Naging laman ng kaniyang mga sulatin ang palpak na pagtugon ng pamahalaan sa COVID-19, ang mas lumala pang korapsiyon, ang mga pagdukot at pagpatay, ang “war on drugs,” ang lahat ng ito ay hindi nakaligtas sa kaniyang matalim na panunuligsa.

Naging numero uno siyang kritiko ng maling pamamahala. Kaya naman, hindi nakapagtataka na araw-araw ay inuulan siya ng maraming pagbabanta sa kanyang buhay. Kahit ang pinakamataas na pinuno ng bansa ay hindi na rin maitago ang ngitngit at galit sa kaniya. Minsan, sa isang panayam; bagaman hindi siya pinangalanan nito ay damang-dama niya ang poot sa napakalutong na mura na lumabas sa bunganga nito; “*putang ina mo ka... hindi ka pa namatay nu’ng bata ka, may oras din sa mga tulad n’yo!*”

Sa halip na matakot ay lalo pang umanghang ang kaniyang mga birada; mas lalo pang tumalim ang kaniyang mga batikos. Naging mainit sa mata ng mga

dorobong politiko ang kaniyang kolum sa diyaryo.

Ngunit ngayon ay hindi siya makapag-isip. Ginagambala ang kaniyang utak ng pag-aalala. Kinukutkot na ba ng takot ang kanyang panulat?

Dalawang araw nang hindi umuuwi ng bahay ang kaniyang panganay na anak. At kanina, isang *video clip* na may labindalawang segundo ang haba ang ipinadala ng kung sino sa kanyang *cellphone*. Kita niya sa *video* ang lamog na katawan ng kaniyang anak. Tila wala nang buhay.

Halos pagsakluban siya ng lupa at langit. Halos panawan siya ng katinuan. Durog na durog ang kaniyang puso. At kahit hindi siya makapag-isip nang tama; sa likod ng kaniyang utak ay itinuturo na ng panulat kung saan at sino sa kanila ang una niyang pupuntirahin.